Freedom House

Tisztelt Olvasó!

„Szabadság Ház" - ezt jelenti a címben szerepló két angol szó, egy amerikai magánszervezet neve. Ez a szevrezet New Yorkból figyeli a média helyzetét a világban és évról évre kiad egy jelentést arról, hogy megítélése szerint mely országokban szabad, hol csak részben szabad, illetve nem szabad az írott és elektronikus sajtó. Nem ismerem elemzésük módszerét. Nem tudom kik és milyen alapon pontoznak, milyen szempontokat vesznek számításba? Következésképp mindig kissé kétkedve olvasom ezeket a jelentéseket. Amerikában nagyon szeretik pontozni a társadalmi jelenségeket, pedig azok sokkal bonyolultabbak annál, sem hogy ilyen egyszerűen megragadhatók volnának.

Mindenesetre érdekes, hogy a magyar sajtót idén szabadnak nyilvánitották New York-ban. Ez azért is figyelemre méltó, mert utoljára 1994- ben kaptunk ilyen minősítést, azóta a Horn-kormány éveiben mindig csak „részben szabad" volt a sajtónk. Persze most is éppen hogy csak elértük a „szabad" kategóriát 28 ponttal {ha 30 pontot adtak volna, az már a „részben szabad" minősítést jelentené.)

A Freedom House idén 67 ország sajtóját minősítette szabadnak- A mi régiónkból Csehország, Lengyelország, Szlovénia és a balti államok szerepel e kategóriában. 54 ország sajtója lett "részben szabad", vagyis 30-35 közötti a "rosszpontja". Igen sok, szám szerint 65 ország sajtója „nem szabad. " Itt szerepel Románia 39 rosszponttal, Szlovákia 47-tel, Ukrajna 49-cel, Oroszország 53 ponttal. Afganisztán, Irak, Észak-Korea pedig egyszerűen besorolhatatlan, híre-hamva sincs náluk a sajtószabadságnak.

Mint említettem, mindig kissé kétkedve olvasom ezeket a minősítéseket, mert . még a közvéleménykutatási adatokntál is jobban - nagy hibalehetőség rejlik bennük, még ha nem is tételezünk fel szándékos ferdítést. Mert hát kezdődik a probléma azzal, hogy ki mit ért sajtószabadságon? Aztán: ki mennyire látja megvalósulni azokat a feltételeket, amelyeket fontosnak tart? Kik azok, akik New York-ban kellő nyelvismerettel és a történelmi-társadalmi körülmények elégséges ismeretével tudnak pontozni?

Meggyőződésem szerint a sajtószabadság ráadásul mást jelentett 1848-ban., a Landerer és Heckenast nyomdánál és más 1988-ban, a későkádári diktatúrában, és ismét mást jelent 1998-ban Magyarországon. Az Egyesült Államokban és Nyugat-Európában ugyancsak mást és mást jelent. Ezek a különbözőségek egyrészt a technikai fejletlenséggel függnek össze, mert egészen más ma újságot szerkeszteni és kiadni, vagy rádióval, televizióval dolgozni.

Számos új manipulációs veszély jelentkezik, s szinte megfoghatatlantul ki lehet siklani minden jó értelemben vett törvényi (médiátörvényi) ellenőrzés alól.

A sajtószabadság természetesen abban az értelemben megvalósult nálunk, hogy többé nem a Helytartótanács és nem is az MSZMP párközpont sajtóosztálya irányítja a sajtót. Most azanban a pénz irányitjamondhatnánk kissé leegyszerűsitve a helyzetet. A kiadó, fenntartó, működtető tőkés cég vagy csoport az irányadó. Kérdés, vajon mlkor melyik kiadó érdeke, hogy kormánypárti vagy éppen ellenzéki hangvétellel igyekezzék anyagilag minél kevésbbé ráfizetni az üzletre?

Tudjuk, mennyire kevesen olvasnak, vesznek újságot. Egyrészt nincs rá pénzük, másrészt nincs rá idejük, érdeklődésük. Az olvasók és az előfizetők, sőt már a hírdetők sem tartanak el egy lapot. Ezért egyre inkább bulvárosodik a sajtó, mert színvonalas témák iránt csak kevesen, de kegyetlen anyósgyilkosságok után sokan érdeklődnek.

A szakmai szempontokkal is csínyján kell bánnunk.1994 előtt mindig azt hallottuk, hogy igazán jó sajtó csak ellenzéki lehet. 1994 után viszont kiderült, hogy az újságíró szakma nagyrésze ellenzékiből egyszerre kormánypárti lett. Valójában tehát nem azért voltak ellenzékiek 1994 előtt, mert csak az a jó sajtó, hanem azért, mert egész neveltetésük, szakmai múltjuk a baloldallal kötelezte el őket Új médiaszakemberek képzése viszont lassú és drága folyamat, 1990 előtt egy párt szempontjai érvényesültek e folyamatban. Ma már mindent meg lehet írni, de hát a konzervativ jobboldali sajtónak, médiának kevés a pénze, tehát kevés a megszólalási lehetősége, mondják. És miért kevés a pénze:? Mert hát ugye, nem a jobboldali sajtó a "legkedveltebb". Apropó, "mindent meg lehet.írni". Kivéve, amit Princz Gábor letilt... Idézem az "Élet és Irodalom" május 1-jei számából: „A Népszabadság március 20-i számában Eörsi István azt írta, hogy Szekeres Imre szocialista frakcióvezető tudomást szerezvén arról, hogy a Magyar Narancsban cikket terveznek közölni ő és felesége jogilag aggályos, etikailag pedig mindenképp elítélendő üzleti gyakorlatáról, a szocialista frakcióvezető - mozgalmi reflexektől üzetve - fölemelte a telefonkagylót és felhívta Princz Gábort (a Postabank vezérigazgatóját), hogy akadályozza meg az írás közlését. Ezt követően további emberek további számos telefonkagylót emeltek, ezek közül az egyiken a Postabank elnök-vezérigazgatója Orbán Viktort magát hívta föl és közölte vele hogy állítsa le azokat a kampányterveket, amelyek a kérdéses cikk megelenésére alapozottak, mert a cikk nem jelenik meg."

Egyébként szabad a sajtó nálunk.Talán azért, mert a Freedom House-ban korábban folyt a pontozás és erről a Szekeres-Princz ügyről még nem volt tudomása a pontozóknak, így nem csúszott be néhány fekete pont. . .

Dr.Giczy György,
a KDNP elnöke